

РОЗДІЛ 2.

УДК 793.22

DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2021-2\(27\)-44-52](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2021-2(27)-44-52)Аніщенко Наталія,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1854-452X>Ярошенко Інна,
м. Київ, Україна <https://orcid.org/0000-0002-3510-3806>РОЛЬ ЛОГОРИТМІКИ В МУЗИЧНО-МОВЛЕННЄВОМУ РОЗВИТКУ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація.

У статті доведено актуальність і важливість використання логопедичної ритміки як інноваційного напрямку музично-корекційної діяльності в закладах дошкільної освіти (ЗДО). Визначено структуру, мету та завдання музичних занять з використанням елементів логоритміки. Схарактеризовано види музичної діяльності, які використовує музичний керівник ЗДО у системній роботі. Аргументовано роль музичної логоритміки не лише в корекційній роботі для дітей з мовленнєвими порушеннями, а й в ефективному загальному та музичному розвитку дошкільників.

Ключові слова: логоритміка; музично-корекційна діяльність; музична логоритміка; логоритмічні заняття; види музичної діяльності; розвиток дошкільників.

Соціальні й економічні зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, привели до реформаційних процесів в освітньому просторі України. Стратегічні напрями розвитку системи освіти нашої держави окреслені концептуальними положеннями нормативних документів: «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» [7], Законом України «Про дошкільну освіту» [5], Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні [2]. Вони спрямовують освітян на покращення її якості в усіх галузях, зокрема й дошкільної, яка має певні особливості щодо роботи з дітьми дошкільного віку. Серед нових вимог важливе місце посідають питання музичного виховання дітей дошкільного віку. Це – обов'язкова складова освітнього процесу та засіб гармонійного розвитку дитини, що виховує естетичні почуття, спостережливість, сприйняття, потреби, смаки, творчу активність, інші елементи музичної свідомості, розвиває музично-поетичний слух і стимулює мовлення вихованців.

Останніми роками фахівці дошкільної освіти активно обговорюють питання мовленнєвої компетентності дитини, успішність її адаптації, інтеграції та соціалізації. З-поміж засобів вирішення цієї проблеми система музичного виховання вважається однією з найефективніших, а тому увага до музично-мовленнєвого розвитку не випадкова. Легкість, з якою дитина сприймає музику, безпосередність цього сприйняття, а також дитяча здібність інстинктивно пізнавати світ музики та найпростіші засоби музичної виразності значно полегшують завдання виправлення мови.

Сьогодні поруч із традиційними методами виправлення мовних порушень дітей дошкільного віку значної популярності набуває логопедична ритміка (логоритміка) – інноваційний напрям музично-корекційної діяльності, що побудований на синтезі слова, руху та музики.

Що ж таке логоритміка? Саме слово «логоритміка» складається з двох частин: «лого» – термін грецького походження, що в перекладі означає «виховання правильного мовлення» та «ритміка» – термін, що також має грецьке походження й означає «рівномірний, розмірений» [8].

Особливості використання логоритміки досліджують представники різних галузей науки: естетики, мистецтвознавства, психології, педагогіки та логопедії. Так, Г. Волкова розглядає логоритміку як один із навчальних предметів, що забезпечує ефективний напрям у системі корекційно-розвивальної, реабілітаційної роботи, а також сприяє подоланню психомоторних і мовленнєвих порушень у дітей в умовах навчального закладу [3]. На думку Г. Шашкіної, логопедична ритміка – один із засобів розвитку і вдосконалення моторики та мовлення дошкільників із мовленнєвими порушеннями [11].

Найчастіше на музично-ритмічних заняттях і поза ними використовується рухлива гра, яку К. Ушинський – видатний педагог, засновник науки педагогіки – вважав наймогутнішим засобом виховання дітей. У 60-х рр. XIX ст. М. Пирогов, а пізніше Є. Водовозова, П. Каптерев та інші дослідники того часу наголошували, що саме рухлива гра, як один із провідних видів діяльності дошкільників, відповідає віковим особливостям і потребам дитини та є засобом її всебічного розвитку [10].

Варто зазначити, що рух як результат впливу механічної енергії на організм людини застосовувався як профілактичний і лікувальний засіб ще за часів зародження медицини [1]. У процесі корекційної роботи логопедична ритміка спирається на закономірності виникнення та розвитку патологічного процесу, на ті специфічні методи впливу, які розробляються дефектологією щодо осіб з психічними та мовленнєвими розладами.

Отже, логоритміка – це система фізичних вправ, що побудована на інтеграції слова, рухів і музики. На думку багатьох авторів, це комплексна методика, що поєднує засоби логопедичного, музично-ритмічного та фізичного виховання [1; 3; 4; 10]. Логоритміка необхідна для того, щоб корекційна робота для дітей із мовленнєвими порушеннями була більш ефективною, і на сьогодні вона постає обов'язковим компонентом корекційної методики та складовою музичної діяльності в ЗДО. Її використання не лише впливає на розвиток мовлення, а й на розвиток музичних здібностей дітей, оскільки в основі логоритміки закладений синтез слова, музики і руху [4].

Загальновідомо, що ритм – це незмінна частина нашого життя, усе, що оточує людину, має неповторний ритм, тобто живе за законами ритму. Зміна різних природних явищ, ритм серця та багато чого іншого – усе підкоряється певному ритму. Будь-які ритмічні рухи активізують діяльність мозку людини, сприяють активізації різноманітних аналізаторних систем, становленню інтегративної діяльності людини. Тому з раннього дитинства необхідно розвивати почуття ритму в доступній для дітей дошкільного віку формі – ритмічних вправах та іграх.

Інтегровані за своєю суттю логоритмічні заняття є актуальними в умовах втілення сучасних стандартів Базового компоненту дошкільної освіти в Україні. Вони спрямовані на всебічний розвиток дитини: нормалізацію її мови, оволодіння руховими навичками, вміння орієнтуватися в оточуючому світі та вести діалог з однолітками, розвивають здібність долати труднощі та прояви невпевненості в собі, уміння творчо реалізовувати себе, сприяють формуванню позитивного емоційного настрою [2].

У процесі організації занять доцільно використовувати діяльнісний метод навчання, елементи здоров'язберігаючих технологій (оптимальна тривалість освітньої діяльності, часта зміна діяльності дітей, дихальна гімнастика, рухова активність тощо).

Уже на третьому році життя дитини мова стає домінантним аспектом у контексті її розвитку. Інтенсивно поповнюється словесний запас дитини, якісно поліпшується вміння будувати речення, удосконалюється фонетична складова мови. Дитина вчиться порівнювати, робити висновки наочно-дієвого характеру. Мова стає більш усвідомленою, виразною: дитина може вимовляти слова з різною інтонацією та гучністю, змінювати темп мовлення. Вона слугує засобом активного спілкування та саморегуляції поведінки дошкільника.

Особливе місце в роботі над успішним розвитком мовлення дошкільнят займають музичні ігри, спів і рухи під музику. Це пов'язано з тим, що музика діє насамперед на емоційну

сферу дитини. На позитивних емоціях діти краще та швидше засвоюють матеріал, невимушено вчаться говорити правильно. Практика показує, що регулярне включення в музичні заняття елементів логоритміки, сприяє швидкому розвитку мови та музикальності, формує позитивний емоційний настрій, навчає спілкуванню з однолітками.

Необхідною умовою для напрацювання рухових, слухових і мовних навиків є багаторазове повторення вивченого матеріалу з метою створення ситуації успіху на занятті. Тому вкрай необхідно встановити тісний зв'язок у роботі фахівці ЗДО: музичний керівник підбирає музично-рухові, художньо-образотворчі та музично-дидактичні вправи та ігри. Логопед включає у заняття вправи для розвитку загальних мовленнєвих навичок, мовленнєві ігри, творчі завдання, які розв'язують корекційні задачі щодо подолання вад мовлення. Вихователь здійснює контроль за дітьми під час виконання рухових і танцювальних вправ. За межами логоритмічних занять він продовжує відпрацьовувати ті види вправ, які спричиняють труднощі, вивчає з дітьми тексти пісень, словниковий і мовленнєвий матеріал, що забезпечує наступність в системі корекційно-педагогічного процесу.

Для досягнення найкращих результатів логоритмічні заняття в ЗДО будуються з урахуванням рівномірності розподілу психофізичного та мовленнєвого навантаження. На початку заняття педагогу важливо створити позитивний емоційний настрій. З цією метою проводиться емоційно-мімічна розминка чи відома дітям гра на слухове, зорове або тактильне сприйняття. Потім проводиться ігрогімнастика, вокальне музикування або мовно-рухові ігри і такі вправи, як дихально-артикуляційний тренінг, пальчикова гімнастика, мовленнєві ігри, рольові вірші. У центральну частину заняття доцільно включати більш складні ігри, що сприяють розвитку уяви, творчих здібностей (креативний тренінг), формування навичок аналізу та синтезу. Далі проводиться інструментальне музикування чи танцювально-ритмічні вправи. Для усунення м'язового й емоційного напруження використовують релаксаційні вправи, ігровий масаж та/або пальчикову гімнастику. Одним із завдань заключного етапу логоритмічних занять є збереження набутого дітьми позитивного емоційного заряду та стану внутрішнього комфорту. Для цього в кінці заняття педагог підбиває підсумки і позитивно оцінює діяльність кожної дитини. Варто зазначити, що елементи емоційно-вольового тренінгу, ігрогімнастики можна використовувати впродовж усього заняття [9].

Отже, заняття з логопедичної ритміки доцільно проводити за такою структурою: емоційно-мімічна розминка, ігрогімнастика, музикування, мовно-рухові вправи, танцювально-ритмічні вправи, креативний тренінг, заключний етап.

Усі завдання, що пропонуються дітям у рамках одного заняття, об'єднуються однією лексичною темою та завданнями логопедичної корекції залежно від конкретної вікової категорії. Під час вибору орієнтовних музичних творів, лексичного матеріалу бажано спрямовувати увагу на українську національну культуру як невід'ємну частину духовного життя свого народу, використовуючи її життєві зв'язки з духовним, матеріальним і практичним світом українців. Педагог може додавати чи самостійно добирати інші музичні та літературні твори для музикування, мовних ігор, танцювально-ритмічних вправ, емоційно-вольового та креативного тренінгів з урахуванням особистих напрацювань тощо.

Оскільки музика не просто супроводжує рух і мову, а й є органічним началом, вона здатна задати відповідний ритм перед початком заняття, налаштувати на глибокий відпочинок під час релаксації і на заключному етапі заняття. Тому педагогу надзвичайно важливо ретельно підбирати музичний репертуар. Ритмічна форма мови приваблює дітей своєю енергійністю, емоційністю, налаштовує дітей на гру. Саме ця здатність захоплювати своєю ритмічною побудовою активно стимулює і регулює рух людського тіла, робить його незамінним компонентом логоритміки.

Включення логоритмічних вправ у музичне заняття допомагає навіть тим дітям, які мають мовні порушення, легше засвоювати програмовий зміст заняття. Практика показує, що в усіх дітей спостерігається зміцнення кістково-м'язового апарату, розвивається дихання, покращу-

ються моторні функції. Це сприяє зміцненню здоров'я дітей. Таким чином, починаючи роботу над певною темою педагог ставить перед собою мету: виховання цілісної мовної та музично-рухової активності.

Мета музичного заняття з елементами логоритміки досягається за допомогою виконання таких завдань:

- вчити дітей засвоювати мовно-рухові вправи, розвивати у них ритмічність і координацію рухів;
- виховувати вміння рухатись, одночасно проникаючи в музику, засвоювати рухи і текст до них;
- вчити сприймати й оцінювати музику;
- сприяти створенню позитивного психо-емоційного стану і збереженню здоров'я дітей.

Логопедичні вправи допомагають дітям розслабитися, налаштуватися на певний емоційний лад. Дітям без мовленнєвих порушень такі вправи рекомендовані для загального розвитку, зокрема для розвитку уваги, пам'яті, комплексного розвитку творчих здібностей тощо. Регулярне виконання логоритмічних вправ впливає на позитивну перебудову дихальної діяльності дитини. Корисною є артикуляційна гімнастика, що подається в ігровій формі. Вправи артикуляційної гімнастики ефективно активізують мовленнєвий апарат дошкільників, допомагають усунути напругу та скутість артикуляційних м'язів, розігріти м'язи язика, губ, щік, щелеп, розвивати міміку, артикуляційну моторику, а також виразну дикцію.

Логоритмічні вправи на музичних заняттях найбільш доречно включати перед виконанням музично-ритмічних рухів, перед розспівкою або співом, а також перед роботою над танцями та хороводами. З огляду на це, на початку заняття варто використовувати мовні вправи, вправи з предметами: брязкальцями, хустинками, листочками тощо. Перед роботою над піснею доцільно використати пальчикові ігри, пальчикову гімнастику. Після того, як діти виконають рухливі вправи, послухають музику, пальчикова гімнастика допомагає розслабитися, відпочити, попрацювати над артикуляцією, і водночас закріпити м'язи пальців і долоньок. Розучування забавлянок, скоромовок розвиває дитячу пам'ять, увагу.

Розглянемо види музичної діяльності, які використовує музичний керівник ЗДО у системній роботі.

Вокально-хорова діяльність охоплює вправи та поспівки, забезпечує тренування периферичного відділу мовного апарату. Корисними є також вправи для розвитку дрібної моторики, ігри зі співами, вправи на координацію співів і рухів.

Спів сприяє зміцненню м'язів артикуляційного апарату, формуванню мовленнєвого дихання, слухової уваги, почуття ритму. Реалізація цих завдань забезпечує успішний мовленнєвий розвиток, а в окремих випадках – навіть його корекцію. І педагоги, і медики однозначно стверджують, що співи – це найефективніший засіб лікування такої складної мовленнєвої патології як заїкання, в основі якого насамперед є порушення мовленнєвого дихання. За правильного природного співу дихання зміцнюється, розширюється, стає більш спокійним, глибоким, плавним.

У процесі співу зміцнюються м'язи артикуляційного апарату. Виразність співу залежить від правильної артикуляції звуків, що забезпечується чіткими та міцними рухами язика, губ, мімічних м'язів, м'язів гортані. У практиці музичного виховання використовується спів під музичний супровід, спів без музичного супроводу (а cappella). Важливе значення для розвитку почуття ритму та слухової уваги має спів без музичного супроводу. Діти вчаться слухати голос однолітків, відрізнити крикливий спів від м'якого, фальшивий від чистого, правильну вимову від спотвореної. Величезне значення для мовленнєвого розвитку і формування співочих навичок мають поспівки або вокальні вправи на невеликих інтервалах у вигляді наслідування.

Спів і рух на тлі музики надають позитивний вплив на дітей з різного роду мовними порушеннями. Органічним елементом пісні є слово. Синтез музики та слова сприяє формуванню

організованості. Так, голос людини починає звучати під час видиху, тому педагог намагається вчити користуватися диханням під час співу і розмови. У цьому допомагають нескладні дихальні вправи на розвиток фізіологічного (звичайного) і мовленнєвого (під час розмови і співу) дихання. Такі вправи тривають не більше трьох хвилин. Корисними є вправи: «Хом'ячок», у якій надувають щоки, розмикають зуби і швидко перекичують повітря з однієї щоки в іншу; «Тпру» – із силою видихають повітря, імітуючи хрюпіння коней; «Надуємо кульку» – набираємо повітря і здуваємо зі звуком «с-с-с», за оплеском педагога швидко спускаємо повітря.

Сприйняття музики (слухання) – використовується для релаксації, активізації та розвитку слухової уваги, а також для формування найважливіших якостей особистості дитини. Музика захоплює своїм ритмічним строєм, активно стимулює та регулює рухи людського тіла. Вона є незамінним компонентом логопедичної ритміки.

Слухання музики має важливе значення для формування фонематичних процесів, розвитку слухової уваги та слухового контролю. Діти можуть слухати як мелодію, що відтворює музичний керівник на різних музичних інструментах (фортепіано, баян, акордеон, сопілка, барабан тощо), музичних іграшках, так і музичні записи. Основними складовими завдань розвитку слухової уваги є: порівняння музичних звуків зі звуками навколишнього середовища; розрізнення висоти звука; розрізнення музичних інструментів на слух за тембром звучання; сприймання та розрізнення в музиці різних настроїв (весела, сумна); розрізнення музики за темпом (швидка, повільна); розрізнення музичних творів за жанрами (танок, марш, коліскова, пісня); визначення характеру музики (спокійна, плавна, рухлива, жвава, грайлива). Реалізація цих завдань є хорошим підґрунтям для формування фонематичних процесів дитини, що постає основою її мовленнєвого розвитку. Доречним є використання таких дидактичних ігор: «Чарівна торбинка», «Що звучить?», «Де звучить?», «Ведмедик танцює і відпочиває».

За умови відповідної педагогічної роботи на цьому етапі можна домогтися досить високого рівня розвитку культури сприйняття, мислення, емоційно-творчого ставлення дітей до музики. Без спеціального педагогічного впливу індивідуальні особистості суттєво не змінюються та надалі важче піддаються педагогічній корекції. Тому вже з перших кроків необхідно розвивати потреби дитини в спілкуванні з високохудожніми зразками мистецтва, формувати її естетичну вибірковість і самостійність оціночних суджень.

Музично-ритмічні рухи – це вправи, ігри зі співами та словом, інструментальні ігри для розвитку уваги, пам'яті, координації рухів, орієнтації в просторі, почуття ритму тощо. Музично-ритмічні рухи охоплюють вправи, ігри з предметами, які сприяють розвитку координації рухів, орієнтуванню в просторі.

Музично-ритмічні рухи сприяють розвитку загальної та дрібної моторики, що є важливими засобами активізації та корекції мовленнєвого розвитку дошкільника. Багато радості приносять дітям ритмічні рухи та танці. Причому вік дітей не має особливого значення, адже танці, ритмічні рухи є фізіологічною потребою дитячого організму. Вони виробляють грацію, координацію рухів, музикальність, укріплюють і розвивають м'язи, покращують дихання, активно впливають на кровообіг, сприяють виробленню речовин, які необхідні дитячому організму для активної життєдіяльності. Хороводи знайомлять із хороводним кроком, сприяють розвитку голосу та рухів.

Гра на музичних інструментах як один із різновидів музичної діяльності дітей сприяє розвитку в них почуття ритму та дрібної моторики. Тренування пальців стимулює розвиток відповідних зон головного мозку, який впливає на розвиток мови, розумової активності, логічного мислення, пам'яті, зорового і слухового сприйняття дитини, формує в неї посидючість та вміння концентрувати увагу. А розвиток м'язової сили пальців руки і координація рухів обох рук необхідні для оволодіння навичками письма. Музичним іграшкам і дитячим інструментам відводиться особлива роль, оскільки вони долучають дитину до сфери музики, допомагають розвивати її творчі здібності.

Для розвитку звуковисотного слуху використовують діатонічні дзвіночки, які звучать по-різному за своєю висотою, і діти дізнаються, що дзвіночок звучить вище, який нижче. Металофон, який поставили похило, може використовуватися як «музична драбинка», за допомогою якої діти вчаться розрізняти напрямок звукоряду, відстань між звуками. Для розвитку ритмічного почуття використовуються інструменти ударної групи або ж будь-які інструменти, що мають звук лише однієї певної висоти. Наприклад, у грі «Відлуння» одна дитина придумує свій ритмічний малюнок, а інша точно його повторює. Для розвитку тембрового слуху використовується звучання не лише різних інструментів, а й подібних за тембром і характером звучання (наприклад, бубонців і бубна). Для розвитку динамічного слуху застосовуються ті інструменти, за допомогою яких діти мають можливість довільно посилювати чи послаблювати звучання залежно від ігрової ситуації. Гра на музичних інструментах-іграшках сприяє розвитку рухів кисті руки, наприклад, молоточком на металофоні; розвитку дихання під час гри на сопілках; розвитку голосу, артикуляції під час виконання пісень, поспівок; розвитку слуху при підборі знайомих пісень, примовок, лічилок для виконання на музичних інструментах, а також розвиває мовлення. Гра на музичних інструментах розвиває почуття ритму, слухову увагу. Варто зауважити, що для реалізації дидактичних завдань має значення конкретний вид музичного інструменту. Так, гра на ударних і клавішних інструментах активізує розвиток дрібної моторики, а на духових – дихання. Для формування почуття ритму та розвитку слухової уваги неабияке значення має гра дитини на музичному інструменті в оркестрі чи ансамблі.

Пальчикові ігри, пальчиковий театр є невеличкою, проте важливою частиною заняття. Відомо, що в процесі життєдіяльності людини руки відіграють важливу роль для життя і діяльності людини. Робота пальців є надзвичайно різноманітною, тому систематичні вправи щодо тренування рухів пальців поряд із стимулюючим впливом на розвиток мови є потужним засобом підвищення працездатності головного мозку. Формування словесної мови дитини починається, коли рухи пальців рук досягають достатньої точності. Розвиток моторики пальців є підґрунтям для подальшого формування мови. Оскільки існує тісний взаємозв'язок мовної та моторної діяльності, то за наявності в дитини мовного дефекту необхідно звернути особливу увагу саме на тренування її пальців. Таким чином, роль стимулятора розвитку центральної нервової системи, усіх психічних процесів, зокрема й мови, відіграє формування і вдосконалення тонкої моторики кисті та пальців рук дитини. Окрім того, пальчикові ігри дають змогу в ігровій формі розминати, масажувати пальчики та долоньки, сприятливо впливаючи на всі внутрішні органи. На музичних заняттях пальчикові ігри проводяться під музику (поспівки та пісні супроводжуються показом яскравих ілюстрацій, іграшок, героїв пальчикового театру). Вправи з молодшими дошкільниками доцільно виконувати спочатку в повільному темпі однією рукою, потім іншою, і на завершення – двома руками разом. Мелодія підбирається з урахуванням вікових особливостей вихованців. Пальчикові ігри сприяють розвитку мови дитини, підвищують координаційні здібності пальців рук, готуючи їх до малювання та письма.

Особливе місце на заняттях з логоритміки посідає *пальчиковий театр і розігрування казок-шумівок*. Варто зауважити, що педагогу доцільно використовувати ігри та казки не лише на заняттях, а й під час свят і розваг, що значно урізноманітнює їх зміст.

У логоритмічній грі дитина самостверджується як особистість, у неї розвивається фантазія. У процесі гри діти дошкільного віку здатні природно та невимушено вирішувати складні завдання. Важливо, що саме цей вид широко використовується дітьми у самостійній музичній діяльності поза заняттями. На заняттях фахівець використовує ігри-драматизації на різні теми та сюжети. Рухами, пантомімою, мімікою, виразною промовою виконавці передають зміст гри й образів.

Відповідно до структури логоритмічного заняття в заключній частині педагогам рекомендуємо проводити вправи, мета яких полягає в тому, щоб заспокоїти дітей, переключити їхню увагу на інші заняття. Заключні вправи можуть проводитися в різній формі: це може бути

звичайне марширування під музику, перебудовання, слухання музики з наступним визначенням характеру твору чи слухання музики з наступною розповіддю про ті образи й уявлення, які вона викликала.

Важливо наголосити, що успіх у формуванні мовлення дитини залежить не лише від плідної роботи педагогічного колективу ЗДО з музичного виховання, а й від ставлення до нього в сім'ї. Для досягнення справжнього успіху неабияке значення має налагоджена спільна робота фахівців закладу, який відвідує дитина, та її батьків, адже співдружність з сім'єю – це одне з першочергових завдань у кожному ЗДО. Використання різних форм і методів, залучення батьків до співпраці, творчість педагогів, толерантність є запорукою успішної взаємодії ЗДО та родини.

Таким чином, синтез музики, руху та слова в логоритміці має виключне значення. Однак, якою б не була частка музики та слова, музики та руху у вправах, в комплексі вони формують та упорядковують рухову сферу дитини, її діяльність, позитивно впливаючи на розвиток дошкільників. Координовані, цілеспрямовані рухи викликають у дитини почуття задоволення. Ритм сприймається багатьма органами перцепції – кінетичними відчуттями, тактильними, зоровими, слуховими. Ці сильні стимули створюють додаткову мотивацію до виправлення мови. Важливим є й те, що в дитячому віці нормалізація рухової сфери дитини та корекція мовних порушень відбувається природно та невимушено. Виконання ритмічних вправ на фоні позитивного емоційного настрою сприяє розвитку у дошкільників правильної мови [6].

Отже, за допомогою логоритміки виховуються спільні та мовнорухові функції дітей. Методичні прийоми варіюються залежно від порушення мови, але зводяться до одного: до максимального використання музичного та рухового ритму з метою оздоровлення мовної мелодії, мовного ритму, просодії та пантомімічної мови. Важливо, що логоритмічна робота в ЗДО спрямовано не лише на усунення порушень мови та рухової сфери дитини, а й сприяє ефективному музичному та загальному розвитку дітей дошкільного віку.

Використані літературні джерела

1. Бабушкіна Р. Л. Логопедическая ритмика: методика работы с дошкольниками, страдающими общим недоразвитием речи / Р. Л. Бабушкіна, О. М. Кислякова / под ред. Г. А. Волковой. – СПб. : КАРО, 2005. – 120 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція: від 12 січ. 2021 р. № 33. – URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
3. Волкова Г. А. Логопедическая ритмика: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Г. А. Волкова. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 272 с.
4. Гринер В. А. Логопедическая ритмика для дошкольников: Уч. пед. гиз. / В. А. Гринер. – М. : Просвещение, 2001. – 341 с.
5. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2628-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.
6. Корекція мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення засобами логоритміки // Випускна кваліфікаційна. – URL: <http://dodiplom.ru/ready/100830>.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки: від 25 черв. 2013 р. № 344/2013. – URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf.
8. Понятийно-терминологический словарь логопеда / под ред. В. И. Селиверстова. – М. : ВЛАДОС, 2000. – 400 с.
9. Програма з логоритміки для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з важкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1–4 класи) / уклад. Л. С. Куравська. – URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzivne-navchannya/korekciini_programy/6-korekcijna-programa-logoritmika.pdf.
10. Хілько Г. О. Логоритміка для дітей-логопатів / Г. О. Хілько, І. М. Зятіна // Логопед. – 2013. – № 8. – С. 24–28.

11. Шапкина Г. Р. Основы коррекционной педагогики и коррекционной психологии: логопедическая ритмика : учеб. пособие для СПО / Г. Р. Шапкина. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Юрайт, 2019. – 215 с. – (Серия : Профессиональное образование).

References

1. Babushkyna, R. L., & Kysliakova, O. M.; Volkova H. A. (ed.). (2005). *Lohopedycheskaia rytmyka: metodyka raboty s doshkolnykamy, stradiuushchymy obshchym nedorazvytiem rechy* [Speech therapy rhythm: a method of working with preschoolers suffering from general speech underdevelopment]. St. Petersburg. 120 p. [in Russian].
2. *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity v Ukraini (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) nova redaktsiia: vid 12 sich. 2021 r. № 33* [Basic component of preschool education in Ukraine (State standard of preschool education) new edition: from January 12, 2021 No. 33]. Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. [in Ukrainian].
3. Volkova, H. A. (2002). *Lohopedycheskaia rytmyka* [Speech therapy rhythm]. Moscow. 272 p. [in Russian].
4. Hryner, V. A. (2001). *Lohopedycheskaia rytmyka dlia doshkolnykov* [Speech therapy rhythm for preschoolers]. Moscow. 341 p. [in Russian].
5. Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 11 lyp. 2001 r. № 2628-III [On preschool education: Law of Ukraine of July 11. 2001 No. 2628-III]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>. [in Ukrainian].
6. Korektsiia movlennia ditei iz zahalnym nedorozvynenniam movlennia zasobamy lohorytmiky [Speech correction of children with general speech underdevelopment by means of logarithmics]. *Vypuskna kvalifikatsiina – Graduation qualification*. Retrieved from: <http://dodiplom.ru/ready/100830>. [in Ukrainian].
7. *Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2021 roky: vid 25 chervnia 2013 roku № 344/2013* [National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012–2021: dated June 25, 2013 No. 344/2013]. Retrieved from: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf. [in Ukrainian].
8. Selyverstov V. Y. (ed.) (2000). *Poniatyino-termynolohycheskyi slovar lohopeda* [Conceptual and terminological dictionary of speech therapist]. Moscow. 400 p. [in Russian].
9. *Prohrama z lohorytmiky dlia spetsialnykh zahalnoosvitnikh shkil-internativ dlia ditei z vazhkymy porushenniamy movlennia (pidhotovchyi, 1–4 klasy)* [Logarithmics program for special boarding schools for children with severe speech disorders (preparatory, grades 1-4)]. Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/6-korekcziina-programa-logoritmika.pdf. [in Ukrainian].
10. Khilko, H. O., & Ziatina, I. M. (2013). Lohorytmika dlia ditei-lohopativ [Logarithmics for children-speech therapists]. *Lohoped – Speech Therapist*. 8. P. 24–28. [in Ukrainian].
11. Shashkyna, H. R. (2019). *Osnovy korrektsyonnoi pedahohyky y korrektsyonnoi psykholohyy: lohopedycheskaia rytmyka* [Fundamentals of correctional pedagogy and correctional psychology: speech therapy rhythm]. Moscow, 215 p. [in Russian].

Anishchenko Nataliia, Yaroshenko Inna

THE ROLE OF LOGARITHMICS IN THE MUSICAL AND SPEECH DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

Summary.

The article considers the relevance of using of speech therapy rhythmic (logarithmics) in preschool education as an innovative direction of music correction, which is based on the synthesis of words, movement, and music.

The lesson's structure on musical logarithmics is determined – emotional and facial warm-up, game gymnastics, making music, speech and movement exercises, creative training, and the final stage.

The purpose of music lesson with elements of speech therapy rhythmic in the conditions of preschool education institution is formulated – education of integral speech and musical-motor activity, which is achieved

by performing the set tasks. Namely: to teach children to learn speech and motor exercises, to develop in them a clear rhythmicity and coordination of movements; to cultivate the ability to move, while penetrating the music, to learn the movements and lyrics to them; learn to listen carefully to music and perceive its logical conclusion, be able to stop in time; to promote the creation of a positive psycho-emotional state and maintain the childrens' health.

The types of musical activity used by the music director of a preschool institution in system work are analyzed: perception of music (listening) is used for relaxation, activation and development of auditory attention, development of child's volitional traits; vocal and choral activity provides training of the peripheral department of the speech vehicle; musical-rhythmic movements promote the development of coordination of movements, orientation in space, the development of general and fine motor skills; playing musical instruments promotes the development of a sense of rhythm and fine motor skills of children; finger games and finger theater promote the development of the child's language, increase the coordination skills of the fingers, preparing them for drawing and writing.

The role of musical logarithmics is argued not only in correctional work for children with speech disorders, but also in their effective general and musical development.

Keywords: *speech therapy rhythmic; musical and corrective activity; musical logarithmic; logarithmic lessons; types of music activity; development of preschoolers.*

Стаття надійшла до редколегії 30 листопада 2021 року